

Orientace v přívalu certifikátů v oblasti zateplování

Ing. Václav Hadrava, LIKOV s.r.o.

1. ÚVOD

Obor stavebnictví je přeplněn certifikáty a podobnými dokumenty, které jsou dodávány k výrobkům a technologiím. Certifikáty, které jsou „v oběhu“, se od sebe ale **značně liší** – nejen formou a obsahem, ale také legislativním statutem, důvěryhodností a v neposlední řadě vůbec smyslem a důvodem jejich existence. Není tajemstvím, že v praxi se tyto rozdílnosti velmi často zcela pomíjí a nezřídka dochází na straně příjemce k rezignaci, jejímž důsledkem je akceptace jakéhokoliv dokumentu, který má na titulní straně nápis „certifikát“. Při důkladnější analýze potom může přijít vážný problém, když se ukáže, že není doloženo, co má být a existuje vážná překážka pro plnění smlouvy nebo třeba kolaudací stavby. Tento příspěvek objasňuje základní rozdíly v běžně se vyskytujících „certifikačních“ dokumentech v oblasti zateplování staveb.

2. SMYSL A ZPŮSOBY CERTIFIKACE

Jazykově čistější ekvivalent slova „certifikace“ je „osvědčování“. Z tohoto slova je více zřejmá podstata tohoto procesu, což je potvrzení nějaké skutečnosti tzv. **třetí stranou**. V praxi se vyskytují i certifikáty, které si vydává sám výrobce či dodavatel. To je zcela proti principu certifikace, naštěstí se tento problém v oboru stavebnictví příliš nevyskytuje, ale lze se s ním běžně setkat například při koupi ojetého auta, zlata nebo pamětních mincí. Důležitou součástí certifikátu je tedy pozice osvědčujícího subjektu – jednak k subjektu osvědčovanému a dále k normě či zákonu, jímž se certifikace řídí. Ve stavebnictví je u důležitých (tzv. stanovených) výrobců nutné, aby certifikační orgán byl autorizován dle příslušného zákona, jinak nesmí certifikát vydat. Certifikace musí být prováděna přesným postupem, je řízena legislativou a dozorována státními orgány. Zcela **odlišným** případem jsou certifikáty vydávané profesními sdruženími nebo jednotlivými společnostmi, které si samy vytvoří pravidla osvědčování. Je zcela na nich, jak si pravidla a požadavky nastaví a také si je mohou kdykoliv podle svého uvážení změnit. To je třeba mít na paměti a zajímat se, jestli jsou podmínky certifikace transparentní a dohledatelné.

3. PRINCIPY A VÝVOJ POVINNÉ CERTIFIKACE STAVEBNÍCH VÝROBKŮ

Pro pochopení současného stavu povinného posuzování stavebních výrobků u nás je třeba nahlédnout do historického vývoje, ze kterého se dají odhadovat i budoucí trendy. Během socialismu se v ČSSR zakládalo posuzování stavebních výrobků na zkouškách podle poměrně robustní sady norem ČSN, které obsahovaly konkrétní požadavky na vlastnosti výrobků. V porevoluční době prošlo odvětví posuzování výrobků stagnací, aby koncem devadesátých let vznikl základ dnešního národního posuzování. Ten byl

již částečně navázán na tehdy platnou evropskou směrnici 89/106/EHS. Vzhledem k tomu, že směrnice sama byla poměrně problematická, a navíc její implementace měly také nedostatky, vznikl zde poměrně složitý systém různých zákonem požadovaných posouzení a certifikací, který navíc nebyl stoprocentně kompatibilní s další legislativou. Přístupem do EU došlo k rozkošatění o další evropsky harmonizované postupy, čímž se celý systém posuzování a certifikace stavebních výrobků stal (nejen) pro laiky prakticky nepochopitelným.

V nedávné době prošlo evropsky harmonizované posuzování stavebních výrobků velkou změnou, která spočívala ve zrušení směrnice 89/106/EHS a nahrazením nařízením 305/2011. To, vedle nepřijemnosti souvisejících se zaváděním novinek, přineslo jisté vyjasnění nepřehledné situace, nicméně česká legislativa opět zůstala o krok pozadu a odlišnosti principů v evropském a národním posuzování působí komplikace.

Každopádně v obou systémech se nacházejí následující prvky, které je potřeba brát v úvahu:

- pro různé typy výrobků se používají odlišné stupně/způsoby posuzování, ne každý končí certifikátem (vystavují se certifikát výrobku, certifikát systému řízení výroby, protokol o počáteční zkoušce, protokol o posouzení typu, ...)
- některé výrobky se posuzují jednorázově, u jiných je platnost posouzení podmíněná pravidelným dohledem
- rozsah ověřovaných vlastností si většinou může výrobce výrazně ovlivňovat
- pozitivní výsledek posouzení obvykle automaticky neznamená, že výrobek vyhovuje návrhovému a prováděcím normám

Zásadním trendem, který si zaslouží samostatný odstavec, je hodnocení vlastností výrobků. Evropský princip certifikace postupně, ale tvrdě, tlačí filozofii posuzování, která se zakládá pouze na **ověření jakéhokoliv úrovně vlastnosti** bez hodnocení absolutní hodnoty výsledku. Ve výsledku tedy certifikát vypovídá velmi málo o kvalitě výrobku a možnosti použití výrobku ve vztahu k požadavkům návrhových a prováděcích norem či jednoduše obvyklé praxe. Systém totiž předpokládá, že při výběru a návrhu výrobku **bude kompetentní osoba hodnotit vhodnost konkrétního výrobku** podle výsledků posouzení a deklarace výrobce. Proto je tak důležité se v problematice orientovat, pouhá existence certifikátu totiž zajišťuje příliš málo.

4. NEPOVINNÁ (KOMERČNÍ) CERTIFIKACE

Vedle zákonem požadovaného posuzování výrobků existuje i poměrně důležitý obor, a to **certifikace nepovinná**, jinak zvaná dobrovolná nebo komerční. Nepovinné certifikáty vypadají vizuálně skoro stejně jako povinné, ale je potřeba dobře rozlišovat od povinných, protože:

- rozsah certifikace je čistě na dohodě mezi žadatelem a certifikačním orgánem
  - metody zkoušení a posuzování jsou čistě na certifikačním orgánu
  - vzhled, obsah a podmínky platnosti certifikátu jsou čistě na certifikačním orgánu
  - vše výše uvedené se může kdykoliv změnit
- Nepovinná certifikace je velmi zajímavým nástrojem demonstrace kvality, který může být na jedné straně velmi dobrý a praktický (vykryvá nedostatky normativních dokumentů, flexibilně reaguje na potřeby praxe), ale i zneužitelný (nahrazování „oficiálních“ certifikátů, nesmyslný rozsah vlastností atd.). Je tedy potřeba si uvědomit, že nepovinná certifikace je prostě zajímavá nadstavba k tomu, co je vyžadováno zákonem, nemůže nahrazovat zákonem (normami) stanovené postupy.

Ideální varianty použití nepovinné certifikace jsou zejména případy, kdy výrobek není povinně certifikován (ale praxe vyžaduje demonstraci kvality) nebo třeba povinná certifikace nezahrnuje vlastnosti požadované v praxi.

V oblasti nepovinné certifikace potom existují různé úrovně prestiže certifikátu, které jsou ovlivněny zejména těmito faktory:

- odborná prestiž a nezávislost certifikačního orgánu
- vztah certifikačního orgánu k žadateli
- kvalita a odborná úroveň použité metodiky
- transparentnost použitých metod a podmínek certifikace
- ověřitelnost platnosti certifikátu
- propagace

Vzhledem k důležitosti prvního bodu jsou dominantními certifikačními orgány zejména zkušební ústavy, ale existují i poměrně prestižní certifikáty (osvědčení) vydávané asociacemi výrobců.

Povinné certifikáty se od nepovinných odlišují zejména těmito prvky:

- odkazují se na související legislativu, tedy zejména zákon 22/1997 Sb. v platném znění, dále nařízení vlády 163/2002 Sb. v platném znění nebo nařízení EP a Rady 305/2011
- jsou vydány subjektem, který je autorizován státním orgánem
- je použito razítko autorizovaného subjektu

5. KONKRÉTNÍ PŘÍKLADY V OBLASTI ZATEPLOVÁNÍ BUDOV

Následuje přehled způsobů certifikace vybraných výrobků, které se běžně používají v ČR pro zateplování – včetně případného komentáře a souvisejících zajímavostí. Popis se týká standardních výrobků v dané kategorii, u speciální či inovativních výrobků může být situace jiná.

Obecně platí, že v případě, že výrobek je pokryt harmonizovanou normou, výrobce musí vystavit Prohlášení o vlastnostech a výrobek označit CE značením (plným, nikoliv jen symbo-

lem „CE“), které se dá použít pro výběr výrobku. Pokud se ale uplatní „jen“ národní certifikace, vystavuje se Prohlášení o shodě, které neuvádí vlastnosti výrobku a situace je tím obtížnější.

Tepečně izolační desky

• pěnové plasty: desky z klasických průmyslových materiálů (EPS, XPS, PUR, PIR, PF) jsou řešeny harmonizovanými normami. Ale pokud je třída reakce na oheň D nebo E, „evropský“ certifikát se k těmto normám **nevystavuje**. Nástrojem pro výběr výrobku jsou hlavně úrovně vlastností **vyjádřené kódem**. Pro výrobky s lepší třídou reakce na oheň platí další bod.

• anorganické materiály (zejména minerální vlna ad.): zde se obvykle uplatňuje vyšší stupeň posouzení a vystavuje se certifikát, který podléhá pravidelnému dohledu. Nástrojem pro výběr výrobku jsou hlavně úrovně vlastností **vyjádřené kódem**.

Okna

• Okna také spadají pod harmonizovanou normu, nicméně situace není úplně jednoduchá. U standardních oken do fasády se certifikát podle normy nevystavuje. V praxi se ale hodně ujala nepovinná certifikace – buď na všechny, nebo jen vybrané vlastnosti. Takový certifikát ale nenahrazuje povinné posouzení a nelze jej použít jako podklad pro Prohlášení o vlastnostech. Co se týče střešních oken, tam zase záleží na třídě reakce na oheň – podle toho buď může nebo nemůže být vystaven „evropský“ certifikát.

Vnější tepelně izolační systémy

• Zde je zajímavé, že při stejném legislativním pozadí je v praxi zcela odlišná situace v oboru kontaktních systémů a systémů větraných. Kontaktní (ETICS) jsou certifikovány na základě ETAG 004 a jak legislativa umožňuje – provádí se certifikace evropská nebo národní, přičemž evropská v ČR převažuje. V oblasti větraných systémů se certifikace celých systémů všeobecně spíše ignoruje a pokud se certifikace provádí, tak většinou národní (s využitím ETAG 034).

• V tomto směru se jeví jako zásadní funkce projektanta, který (aniž si je toho často vědom) rozhoduje, jestli je požadováno systémové řešení nebo „skládačka“, které sestává ze

zvlášť posouzeného roštu, obkladu, kotev atd. Tomu by potom měla odpovídat certifikace, která je dodána při nabídce systému.

Tepečně izolační stěrky, nátěry

• U těchto výrobků je naprosto zásadní podrobně studovat předložené dokumenty a žádat detailní informace, protože existence certifikátu nemusí vůbec znamenat, že výrobek má tepelně izolační vlastnosti (!). Výrobce může nechat certifikovat výrobek jako standardní nátěr a zajímavým názvem a marketingovou podporou významně nadnášet vlastnosti výrobku.

Reflexní materiály, fólie

• U těchto výrobků se opět uplatňuje více možností – výrobky lze certifikovat „evropsky“ přímo jako výrobky s nízkou emisivitou, která se posuzuje podle evropsky dohodnutých metod. Další možností je ale certifikace jako „pouhé“ parozábrany, kde se tepelně izolační vlastnosti neřeší, případně to lze kombinovat s nepovinným certifikátem na emisivitu materiálu, tepelný odpor měřené dutiny nebo třeba měření spotřeby energie v simulované budově...

6. ZAJÍMAVÉ SOUVISEJÍCÍ CERTIFIKAČNÍ PROJEKTY

Následuje přehled certifikačních projektů, které nejsou vázané na legislativu v tom smyslu, že by se prováděly povinně, ale reagují na určité nedostatky povinných systémů.

- Nepovinná výrobková certifikace: Jde prakticky o doménu všech významných zkušebních ústavů ve stavebnictví, které využívají své tradiční odbornosti a doplňkově certifikují výrobky, které například nespádají do povinného režimu certifikace (skleněná síťovina) nebo řeší doplňkové vlastnosti (např. povrchová teplota rámu okna).
- Kvalitativní třída A: Tento projekt Cechu pro zateplování budov ČR o.s. má za cíl povýšit systémy ETICS a jejich součástí, které mají nadstandardní vlastnosti.

Značka kvalitativní třídy A udělané Cechem pro zateplování budov ČR

- Osvědčování realizátorů ETICS a montáží oken: Možnost pro firmy demonstrovat osvědčením od TZÚS Praha, s.p. odpovídající kvalifikaci a odbornost v oblasti provádění ETICS nebo instalace oken.
- Značka „Q“ od TZÚS Praha potvrzující standardní kvalitu příslušenství ETICS, jehož posuzování není jinak metodicky podchyceno.

Značka „Q“ od TZÚS Praha pro kvalitní příslušenství ETICS

- „Osvědčeno pro stavbu“: projekt zkušebních ústavů ve stavebnictví, který reaguje na značnou benevolenci evropských norem a má za cíl nastavit kritéria na výrobky pro použití ve stavbách v ČR.

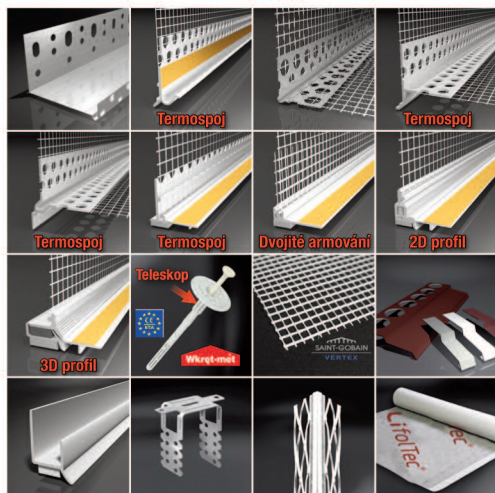
Značka „Osvědčeno pro stavbu“

- Systémy řízení kvality (tzv. „ISO“): Certifikát se nevztahuje na výrobek, ale celou firmu, resp. její procesy, které jsou vyhodnoceny jako efektivní, monitorované, zaměřené na kvalitu, probíhá neustálá snaha o zlepšování atd. Tento certifikát ale neříká vůbec nic o kvalitativní úrovni konkrétního výrobku.
- Další projekty, jejichž popis by byl nad rámec tohoto článku: EPD, SBTool a další...

7. ZÁVĚR

Formát a rozsah tohoto článku nedovoluje podrobnější rozbor stávajícího stavu, snahou je pouze na příkladech demonstrovat rozsah problému a upozornit na důležitost alespoň základní orientace. Je evidentní, že variant certifikátů je opravdu mnoho a pouze povrchní zkoumání je nedostatečné. Kontrast mezi požadavky normativů a praxí je drastický, ale zkušenosti ukazují, že znalost a orientace v problému jsou dlouhodobě výhodou a pozorným čtením předkládaných „papírů“ se dá předejít nepříjemným překvapením.

www.likov.com

- lídr na českém trhu
- přední evropský výrobce
- export do více než 30 zemí světa
- výrobní a skladové haly přes 12 000 m²
- pobočka na Slovensku
- vlastní vývojové centrum
- mnohaleté zkušenosti v oboru od roku 1994

Novinka v technickém servisu

Kalkulátor pro stanovení počtu hmoždinek

Wkret-meť eco-drive, FIXPLUG, WK THERM, LTX, LMX, LFN, LFM

www.likov.com/kalkulator

LIKOV s.r.o., Blanenská 1859, 664 34 Kuřim, Česká republika
LIKOV SK s.r.o., Na Hrebienku 5, 811 02 Bratislava, Slovenská republika

www.likov.com | www.likov.sk